

Sproget er *Minspeak* og AAC

 Af [Lea Bodzioch](#) 3. februar 2011 • I kategorien [Børn](#) •

Sprogudvikling hos handicappede børn uden et funktionelt talesprog

Sprogklassen 2009-2010. En gruppe af børn uden et funktionelt talesprog har fået mulighed for at kommunikere langt mere selvstændigt end tidligere vha det amerikanske udviklede kommunikationssystem "Minspeak".

I august 2009 blev der på [Specialcenter Sigrød Undset](#) i Kalundborg sat et nyt projekt i gang. Det blev efter mange overvejelser besluttet at bruge ressourcer på at etablere en sprogklasse, hvor elever med behov for AAC (alternativ og støttet kommunikation, ASK) kunne tilbydes en målrettet AAC-støttet undervisning.

Der er siden blevet arbejdet meget intenst i sprogklassen og resultatet af projektet er da også bemærkelsesværdigt – ikke mindst på grund af implementeringen af [Minspeak](#), som er den måde, hvorpå et kerneordforråd er indkodet på samtlige elevers talecomputere.

Børneskolen ved Specialcenter Sigrød Undset er en specialskole for elever med generelle indlæringsvanskeligheder med deraf følgende behov for vidtgående specialundervisning. Skolen har pt. 102 elever i folkeskoleafsnittet heraf 10 elever med massive ekspressive sproglige vanskeligheder, dvs. elever med behov for AAC.

Baggrund for projektet

På Specialcenter Sigrød Undset har der, som på de fleste andre skoler, været tradition for at danne klasser på baggrund af alder. Målsætningen er og har hele tiden været at få skabt socialt velfungerende klasser, der kan bevares samlet på de følgende klassetrin, hvorved grundlaget for et stabilt, socialt og pædagogisk miljø bliver til.

Rettes blikket imidlertid mod den samlede elevgruppe, så er det et faktum, at ca. 90 % af eleverne har udviklet et funktionelt talesprog, og at ca. 10 % af eleverne har massive prog-/tale- og kommunikationsvanskeligheder med deraf følgende behov for AAC. Dette svarer i gennemsnit til <1 i hver klasse.

På trods af mange forskellige kvalificerede tiltag som eksempelvis

- undervisning af elever med behov for AAC sammen med personale fra basisklasser i en sproggruppe én hel skoledag om ugen
- individuel sprog/taleundervisning af elever med behov for AAC (2 lektioner om ugen)
- etablering af sproglige netværk med deltagelse af forældre, pædagoger, lærere, ergoterapeut og talelærer

så lykkedes det i forhold til denne målgruppe ikke at få implementeret AAC på et tilstrækkeligt højt niveau og i et tilstrækkeligt omfang, dvs. undervisningen og kommunikationen i hverdagen var ikke i alle situationer og sammenhænge AAC-støttet.

Observationer i undervisningsmiljøet pegede på, at der for elever med et funktionelt talesprog eksisterede gode betingelser for sprogudvikling, idet de i løbet af dagen var omgivet af masser af godt talesprog – et forhold som af [Gayle Porter](#) (talepædagog, Australien) er blevet illustreret på følgende måde:

Seneste sprognyheder

4/5	Sprogforskerne fandt en skat i skoven politiken.dk
27/4	Lille indsats styrker småbørns sprog www.dr.dk
26/4	Lad os komme det danske 'jantekomma' til livs politiken.dk
23/4	Ud med sproget - Berlingske Mener www.b.dk
20/4	Unikt runefund i centrum af Odense videnskab.dk

4/1	John Holm, Pioneer in Linguistics, Dies at 72 www.nytimes.com
10/8	Young women, give up the vocal fry and reclaim your strong female voice www.theguardian.com
20/5	Bill Funding Native Language Programs Passes mtpr.org
17/5	Sounds Of The Pilbara II: Songs In Language finishes recording - WAM - West Australian Music wam.org.au
13/5	Seven US Senators Introduce Bill to Promote Preservation of American Indian Languages - Native News Online nativenewsonline.net

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sproguseet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Børn'

Tvillingers hemmelige sprog
 Sprog, børnehaver og ghettoer
 Etsprogede og tosprogede med og uden sprogproblemer
 Er dansk sværere at tilegne sig end svensk?

Nye kommentarer

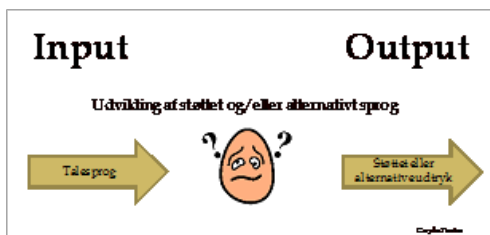
Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?
 Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish
 Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet
 Mads Haupt til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
 Monica Scheuer til Jødiske efternavne
 jane til Jødiske efternavne
 Inglês til Sprogene i Mozambique
 Birgit Eggert til Hvad er der blevet af Maren?
 Grethe Movsing til Hvad er der blevet af Maren?
 Henrik Klindt-Jensen til Ded borriñholmska måled

Artikler om

"Et barn med talesprog vil selvstændigt vælge de ord, som det ønsker at benytte, ud fra den imponerende brede vifte af ord, som det hører brugt i hverdagen" (Porter & Kirkland, 1995).

Men observationer i undervisningsmiljøet pegede også på, at der for elever med massive sprog-/tale- og kommunikationsvanskeligheder med deraf følgende behov for AAC eksisterede dårlige betingelser for sprogudvikling, idet de i alt for mange situationer primært var omgivet af talesprog:

"Et barn, der benytter AAC, vil selvstændigt udvælge de ord, det ønsker at benytte, ud fra det ordforråd, som andre mennesker har valgt at udgøre en model for, ligesom det selvstændigt vil vælge ud fra de symboler, andre mennesker har valgt at gøre tilgængelige for det" (Porter & Kirkland, 1995).

Konsekvensen af ovenstående og det, som helt konkret kunne observeres var, at eleverne med behov for AAC i stadig mindre grad trivedes socialt med deres klassekammerater. Det blev efterhånden meget tydeligt, at det for disse elever netop kun var muligt at anvende de kommunikative strategier, der i for lille og spinkelt omfang var blevet gjort tilgængelige for dem, og at omgivelserne kun kunne påvirkes af netop de kommunikative strategier, som var blevet gjort tilgængelige for eleverne med behov for AAC. Der var således skabt en negativ spiral. Kommunikation er ikke at forglemme en gensidig størelse og betydningen af kommunikation er umiskendelig:

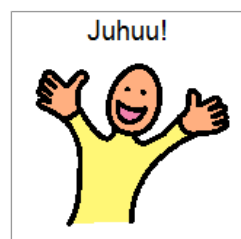
- Kommunikation
- Sprogudvikling
- Kognitiv udvikling
- Social deltagelse
- Livskvalitet

Børn med udtalte kommunikationsvanskeligheder er i farezonen i forhold til alle niveauer.

Ud fra ovenstående betragtninger var der således ikke længere tvivl om, at der på centeret var behov for en særlig indsats i forhold til denne specifikke elevgruppe.

Der var tydeligvis brug for at etablere nogle rammer, der i langt højere grad end tidligere kunne tilgodese behovet for:

- Implementering af AAC-strategier
- Uddannelse af kommunikationspartnere
- Mulighed for kommunikativ spejling
- Kommunikativ miljø
- Professionel støtte i hverdagen

Det blev derfor i samråd med ledelsen og Pædagogisk Råd besluttet at oprette en sprogklasse med 7 elever med behov for AAC. Projektet blev sat i gang ved skoleårets begyndelse i august 2009.

Sprogklassen

Sprogklassen kom til at bestå dels af elever, der tidligere havde modtaget undervisning i andre klasser på skolen og dels af 2 skolebegyndere – i alt 7 elever. Aldersspredningen var stor (6-15 år), hvilket var det kompromis, der måtte indgås, for at kunne starte udviklingsprojektet op. (Timetallet for de yngste elever

var følgende mindre end for de ældste).

Til sprogklassen var der udover lærere, pædagogmedhjælpere og ergoterapeuter tilknyttet meget høj grad af talepædagogisk bistand. Sidstnævnte fordi der var behov for, at såvel elever som pædagogisk personale modtog undervisning og vejledning i essensen og implementeringen af mange forskellige kommunikationssystemer – herunder Minspeak.

En af målsætningerne for arbejdet i sprogklassen var naturligvis, at al kommunikation og undervisning nu blev AAC-støttet, og at eleverne lærte mange forskellige kommunikationssystemer. Der blev således arbejdet med flere forskellige AAC-strategier herunder **TTT** (Tegn Til Tale), **PSAS** (PartnerStøttet Auditiv Scanning), **PODD** (Pragmatisk Organiseret Dynamiske Displays), støttet læsning og skrivning, talekøntakter, talecomputer mv.

Det var og er af helt essentiel betydning, at eleverne i sprogklassen lærer at beherske en bred vifte af kommunikative

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk

Biblen bogstaver børn Danmark **Dansk** Dialekter

engelsk esperanto Formidling fransk identitet

konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk **Ord**

ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion

romanske sprog **RUSSISK** Sjov skriftsprog sprogdød Sproggeografi

sprogkort **Sprogpolitik** sprogteknologi

svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale

Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
januar 2015	Ethnologue: Languages of the World
december 2014	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
november 2014	LL-Map: Language and Location
maj 2014	LL-Map: Language and Location
marts 2014	Minority Rights Group
februar 2014	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
oktober 2013	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
august 2013	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
marts 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
januar 2013	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
december 2012	
november 2012	
oktober 2012	
september 2012	Bogstavlyd
juli 2012	Dansk sprognævn
juni 2012	Den danske ordbog
maj 2012	Dialekt.dk
april 2012	dk.kultur.sprog
marts 2012	Korpus.dk
februar 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
januar 2012	Ordbog over det danske sprog
december 2011	Ordnet. Dansk sprog i ordbøger og korpus
november 2011	Ordnet. Dansk sprog i ordbøger og korpus
oktober 2011	Sproget.dk
september 2011	Svenska Akademien
august 2011	Ø (Schwa.dk)
juli 2011	
juni 2011	
maj 2011	
april 2011	
marts 2011	
februar 2011	
januar 2011	
december 2010	
november 2010	
oktober 2010	
september 2010	
juni 2010	
maj 2010	
april 2010	
marts 2010	
februar 2010	
januar 2010	
december 2009	
november 2009	
oktober 2009	
september 2009	
august 2009	

strategier. Jo flere kommunikative strategier eleverne evner at gøre brug af, jo større er muligheden også for, at elevernes kommunikation med omgivelserne lykkes. Eleverne må bl.a. derfor præsenteres for mange forskellige kommunikationssystemer. Herigennem opnås, at eleverne i situationer og sammenhænge, hvor deres kommunikative handlinger enten bliver tolket forkert eller slet ikke forstået, får mulighed for let at kunne skifte fra et kommunikationssystem til et andet.

Med dette i mente vil resten af denne artikel specifikt omhandle valget af talecomputer/high-tech-løsning, som skulle vise sig at blive en overordentlig stærk kommunikationsstrategi.

juli 2009
juni 2009
maj 2009
april 2009
marts 2009

Valg af high-tech-løsning

De fleste af eleverne havde inden etableringen af sprogklassen allerede erfaring med forskellige typer af [talemaskiner](#). De 5 ældste elever, som tidligere havde modtaget undervisning i andre klasser på skolen, anvendte i begyndelsen talemaskiner uden dynamisk skærm (der var på det tidspunkt endnu ikke udviklet så mange med dynamisk skærm) – 3 havde således en AlphaTalker og 2 brugte en Macaw, som de lånte af skolen. Der blev i alle 5 tilfælde anvendt overlay (et stykke papir/en side med symboler, som lægges på talemaskinen, hvorefter symbolerne/ordene indtales) med 32 felter. Udvalgelsen af ordforråd tog udgangspunkt i en metode kaldet "scription" eller "at skrive dialoger". Metoden går kort fortalt ud på at skrive serier af udtalelser ned, som indgår i konversationen i en bestemt aktivitet (1 aktivitet pr. side – med 32 felter var der således 32 lag i talemaskinen og dermed mulighed for at lave 32 forskellige aktivitetssider).

I takt med den generelle udvikling af kommunikationshjælpemidler samt elevernes stigende behov for ordforråd og selvstændig adgang til dette gennemførtes i en periode en afprøvning af flere forskellige typer af talecomputere.

Valget faldt på "SpringBoard", og det blev i samarbejde med forældre besluttet at søge denne bevilliget til eleverne af følgende grunde:

- Dynamisk skærm (hurtig adgang til stort ordforråd)
- Tekstfelt (SpringBoard har et tekstfelt øverst på skærmen, hvilket bl.a. udgør en god støtte til udvikling af læse-/skrivefærdigheder)
- Transportabel (talecomputeren skal være nem for eleverne at transportere)
- Minspeak (SpringBoard leveres med et Minspeak Overlay med kerneordforråd, som man frit kan vælge at bruge. Men der er også mulighed for selv at opbygge overlays/sider samt overføre egne billeder).

SpringBoard talecomputer med 32 felter til Minspeak-symboler

Nu findes der selvsagt mange forskellige talecomputere i fornuftige størrelser og med dynamisk skærm på markedet. Det skal her understreges, at valget naturligt faldt på SpringBoard på grund af de sproglige og kommunikative udviklingsmuligheder, der ligger i at få adgang til et formaliseret sprog som Minspeak på en talecomputer.

Siden 2003 og frem til projektstart i august 2009 har der således været gennemført en gradvis udskiftning af elevernes kommunikationshjælpemidler til SpringBoard.

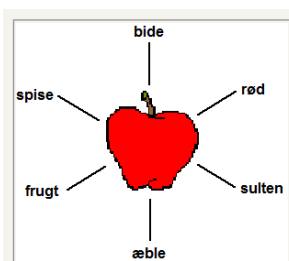
De to yngste elever kom direkte fra specialbørnehave til skolestart i sprogklassen. Den ene elev havde tidligere anvendt en GoTalk (talemaskine uden dynamisk skærm). Begge elever havde op til sommerferien fået bevilliget en SpringBoard som personligt kommunikationshjælpemiddel.

Hvad er Minspeak?

Minspeak er en enkel og effektiv måde at kode ordforrådet i en talecomputer på. Metoden gør brug af et lille afgrænset sæt af Minspeak-ikoner (simple og let genkendelige billeder) og udnytter vores naturlige evne til at associere ved at benytte en lille gruppe af billeder til at repræsentere et langt større antal af ord.

Som eksempel kan nævnes, at imens ordet: "æble" kan bruges til at udtrykke idéen om netop et æble, så kan billedet eller ikonet af et æble lede vores tanker hen imod ikke bare ordet æble, men også begreberne "spise", "bide", "sulten", "frugt", "rød", det at sige "tak for mad" etc.

Afhængigt af hvordan ikonet af et æble kombineres med andre ikoner på minspeak-overlayet, er det muligt at nå frem til mange forskellige ord og betydninger:

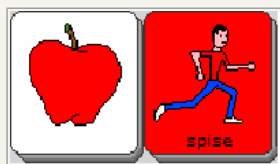

Hvert ikon bruges til en række forskellige betydninger

Minspeakoverlay til 32 felter

Minspeakmetoden udnytter på denne måde systematisk de forskellige betydninger, der kan associeres med de enkelte billeder. Ikonerne er kodet til at skulle kombineres i 2- eller 3-tryks-sekvenser for at nå frem til alle de forskellige begreber, som ikonerne repræsenterer.

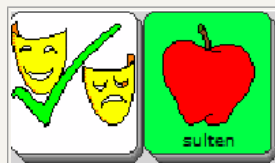
Æble + handling = "spise" (ved tryk på "manden der løber" finder man frem til enten udsagnsord eller udråbsord, udsagnsord har rød baggrund)

Æble + ting = "mad" (ved tryk på "pakken" finder man frem til enten navneord eller spørgeord, navneord har gul baggrund)

Udråbsord + æble = "tak for mad"

Ja/følelser + æble = "sulten" (ved tryk på maskerne finder man frem til følelser, tillægsord har grøn baggrund)

Første tryk på æblet i Minspeaksystemet indikerer "mad", andet tryk indikerer "frugter" og tredje tryk siger "frugt" – man går fra det overordnede mod det specifikke.

Minspeaksystemet bygger således på bestemte regler for, hvordan ordforrådet i talecomputeren organiseres og kodes. Brugeren af Minspeak lærer en forholdsvis lille gruppe af billeder at kende og lærer herefter reglerne for at kombinere ikonerne i korte sekvenser.

Ud fra erfaringer fra undervisningen i sprogklassen skal der her peges på følgende fordele ved Minspeak:

- Eleverne behøver kun at lære en lille gruppe af billeder.
- Placeringen af billeder på skærmen er konstant, og man behøver ikke at bladre og blade for at finde specifikke ord (som det er tilfældet når eksempelvis metoden "scription" anvendes).
- Der er tale om et formaliseret sprogligt system, hvilket gør det nemt og logisk at lære, også når nye ord tilføjes.
- Motorisk planlægning, simplificering og automatisering: Når en specifik motorisk færdighed, som eksempelvis det at bruge ikonsekvenserne i Minspeak, øves igen og igen, ses såvel simplificering (dvs. udeladelse af unødvendige bevægelser og dermed reducering af anstrengelse), som automatisering (dvs. evnen til at gøre noget uden at tænke over det). Disse automatiserede processer og færdigheder spiller en vigtig rolle i forhold til opmærksomhedens samlede kapacitet. Jo mere vi er i stand til at automatisere, jo mere af den begrænsede opmærksomhedskapacitet kan vi frigøre til andre vigtige formål, såsom at tænke over HVAD vi gerne vil sige, og hvilke ikoner, der skal trykkes på for at kunne sige det.

Erfaringen i sprogklassen er, at Minspeaksystemet bliver lettere og lettere at bruge efterhånden som eleverne bliver fortrolige med organiseringen og reglerne for kodningen af ordforrådet. Derudover har det vist sig at være et effektivt

system til udvikling af selvstændig kommunikation ved at give adgang til et "kerneordforråd".

Hvad er et "kerneordforråd"?

For at forstå hvordan Minspeak lægger op til selvstændig kommunikation ved at give adgang til et "kerneordforråd", er det vigtigt at være bekendt med, hvad et kerneordforråd er, og hvordan alle mennesker benytter det uanset alder og aktivitet:

"Et "kerneordforråd" består i ethvert sprog af en forholdsvis lille gruppe af simple ord, der benyttes hyppigt og på tværs af alle kontekster" (Cross, Baker, Klotz & Badman, 1997).

Kerneordforrådet rummer alle dele af talesproget/alle ordklasser (substantiver(navneord), pronomener (stedord), verber (udsagnsord), adjektiver (tillægsord), adverbier (biord), præpositioner (forholdsord), konjunktioner (bindeord) samt interjektioner (udråbsord)), og er således et godt udgangspunkt for sprogundervisning og sproglig udvikling.

Ca. 80% af menneskers daglige kommunikation udgøres af et kerneordforråd, hvilket gælder lige fra små børn til ældre mennesker. F.eks. viste Stuart og Beukelmans undersøgelse, at et kerneordforråd på 174 ord udgjorde 72% af ældre menneskers kommunikation på tværs af miljøer og emner, og at 250 ord udgjorde 78% af, hvad de sagde, selv når indkøbture og telefonsamtaler blev regnet med.

En talecomputer med Minspeak forsyner således AAC-brugeren med en rig mængde af kerneord, baseret på og valgt ud fra studier af almindelig sprogudvikling, ordlister konstrueret ud fra ordbrug og ordbrugsfrekvens samt sprogundersøgelser i forhold til AAC-brugeres kommunikation. Ordforrådet kan bruges til at tale om et hvilket som helst emne, og manglende kerneord kan nemt tilføjes.

Selvstændig kommunikation med kerneordforråd

I sprogklassen har undervisningen i Minspeak-systemet naturligt involveret en undervisningsplan, der tager udgangspunkt i aktivitetsbaseret læring. Det har været væsentligt at bevare et undervisningsmiljø, hvor en daglig rutine startende med "morgensamling" efterfulgt af en række andre undervisningsaktiviteter gør sig gældende. Når der således dagligt gøres brug af den samme gruppe af kerneord i alle aktiviteter og naturlige sammenhænge, indbygges efterhånden naturligt den rutine og repetition, der gør det muligt for eleverne at lære samt selvstændigt anvende dette kerneordforråd.

En sådan tilgang står i direkte modsætning til den måde, der tidligere blev kodet ordforråd i elevernes talemaskiner på. Dengang blev det brugt at programmere specifikt og situationsafhængigt ordforråd henover adskillige sider. Dette var uhensigtsmæssigt af flere grunde:

- Tids- og ressourcekrævende for talelærere og lærere hele tiden at skulle kode ordforråd til specifikke aktiviteter, idet der hyppigt måtte tilføjes nye sider. Meget af dette ordforråd anvendtes kun midlertidigt i forbindelse med specifikke emner i årsplanen.
- I takt med at behovet for at antallet af aktivitetspecifikke sider blev større, blev overskueligheden af ordforrådet i talemaskinen stadigt mindre. Det blev generelt sværere og sværere for eleverne at finde frem til det ønskede ordforråd, jo flere sider talemaskinen kom til at indeholde, hvilket resulterede i mindre og mindre selvstændig kommunikation.

Men at kommunikere med kerneord har for personalet i sprogklassen krævet et bevidst skift af kommunikationsstrategi fra den refererende kommunikationsstrategi, som ofte involverer en overvægt af navneord, til den beskrivende kommunikationsstrategi, som i langt højere grad involverer alle de andre ordklasser (udsagnsord, tillægsord, stedord, biord, forholdsord, bindeord og udråbsord).

Personalet i sprogklassen har underveds ofte undret sig over, hvorfor de i kommunikationen med eleverne ofte kommer til at lægge op til en refererende kommunikationsstrategi, når undersøgelser af menneskers daglige kommunikation viser, at det i 78 % af tiden er et kerneordforråd på 250 ord, der tager udgangspunkt i en beskrivende kommunikationsstrategi, der naturligt gør sig gældende.

Observationer i sprogklassen viser imidlertid tydeligt, at der ligger langt mere kommunikativ styrke, selvstændighed og muligheder i med ord at kunne beskrive hændelser, forhold, egne holdninger og følelser i og uden for en skoleverden, end der gør i at være nødsaget til at måtte referere til samme med et begrænset og ikke fyldestgørende ordforråd, som det desværre i al for høj grad var tilfældet for eleverne i sprogklassen, før de fik adgang til Minspeak-systemet.

Implementering af Minspeak i skolemiljøet

Elever og personale skulle alle lære et nyt "fremmedsprog". Sproget er stadigvæk dansk, men måden, hvorpå der nås frem til de ønskede ord, er anderledes. At lære et "sprog" som Minspeak kan sammenlignes med måden, hvorpå vi lærer og har lært et hvilket som helst andet sprog. Sprog tilegnes gennem interaktion og altså ved at benytte det i naturlige situationer, naturlige sammenhænge og i et naturligt samspil med omgivelserne. På denne måde tilvejebringes naturligt muligheden for at arbejde med alle komponenter af den sproglige udvikling (fonologi, semantik, grammatik og pragmatik). Det blev således fra projektets opstart besluttet at benytte Minspeak på tværs af alle situationer og sammenhænge henover dagen.

Det var ligeledes vigtigt at få skabt et åbent læringsmiljø, hvor ikke bare elever, men også personale kunne føle sig trygge i forhold til at bede om støtte og hjælp til at finde frem til det relevante ordforråd på talecomputerne. "Hvordan siger man..." var derfor et hyppigt stillet spørgsmål, som eleverne i sprogklassen efterhånden kunne være behjælpelige med at besvare.

En uforholdsmæssig styrke var det også, at alle 7 elever i sprogklassen benyttede samme formaliserede sprogkode, samme kommunikationssystem. Dette gav optimale vilkår for sprogundervisning, kommunikativ spejling og sprogudvikling. Det var og er naturligvis stadig meget vigtigt at være "tro" mod Minspeak-systemet. Der har løbende været behov for at supplere med mere ordforråd, om det nu har været sig nye ord eller bare manglende

bøjningsformer af allerede eksisterende ord. Såfremt styrken ved Minspeak skulle bevares, var det helt essentielt, at tilføjelse af mere ordforråd fulgte reglerne for, hvordan ordforrådet i Minspeak-systemet organiseres og kodes. Af samme årsag lå det overordnede ansvar for udbygning af ordforråd hos den tilknyttede talelærer. På den måde sikredes det samtidigt at alle elevernes talecomputere hele tiden indeholdt identisk kerneordforråd.

For at kunne implementere Minspeak-systemet i den daglige undervisning var der behov for professionel støtte. Der blev bl.a. derfor tilknyttet høj grad af talelærerbistand dels i form af undervisning i klassen (2 hele dage om ugen), hvilket gav mulighed for både det at undervise og det at være model for såvel elever som pædagogisk personale, og dels i form af vejledning (2 timer om ugen).

Overordnet var det af stor betydning, at et af de højtstående mål for personalet, i forhold til hele tiden at være en dygtig kommunikationspartner og kommunikativ model for eleverne, blev nået. At nå en sådan målsætning involverede naturligt hele tiden at benytte elevernes talecomputere under samtale, men også at opmuntre eleverne til i relevante sammenhænge at bruge hinandens. Sprogklassen oplevede samtidig også det privilegium at have en Smartboard til deres rådighed. Dette gav mulighed for at have Minspeak-systemet kørende på denne store interaktive skærm som en ekstra talecomputer i stort format.

Evaluering af sprogklasseprojektet 2009/2010

Sproget blev Minspeak (og AAC) for både elever og personale. Der blev arbejdet meget intensivt i sprogklassen, og resultatet blev da som tidligere nævnt også bemærkelsesværdigt.

Personale tilknyttet sprogklassen indgik i et slags internt videreuddannelsesforløb og endte med at blive særdeles velkvalificerede i forhold til at kunne støtte den specialundervisning, som de i forvejen beherskede, med en bred vifte af AAC-strategier herunder "Minspeak", som skulle vise sig at blive den foretrukne og mest selvstændige kommunikationsstrategi.

Ligeledes har det været intet mindre end fantastisk at følge den sproglige udvikling hos eleverne, der nu tog fart og i forlængelse heraf også den kognitive, sociale og følelsesmæssige.

At eleverne i sprogklassen udviklede deres sprog og personlighed markant, var ikke kun noget, der kunne opleves på centeret. Som en forælder til en pige på 7 år i sprogklassen i et interview udtrykker det, så er hendes datter nu i stand til at nuancere det, hun vil sige meget mere end tidligere, hun har mulighed for at komme hurtigt til ordet, og hun er på eget initiativ og egne præmisser i stand til at komme med input til samtale og kommunikation i familien. Resultatet af sådanne kommunikative kompetencer er tydeligvis en oplevelse af, at hendes datter rykkede fra at være "sådan lidt babyagtig" til at være en pige på 7 år – meget mere moden, meget mere fremme, meget mere "jeg vil også gerne deltage i det her, fordi jeg kan".

Generelle observationer viser, at elevernes ordforråd, deres selvstændige kommunikation og hele den måde de kommunikerer og er i dialog med omverdenen på er blevet mærkbart forbedret.

Alt i alt er projektet endt med at blive så stor en succes, at ledelsen i indeværende skoleår prioriterede at finde ressourcerne til at kunne etablere ikke bare en men to sprogklasser med en mere passende aldersspredning.

Der er således nu skabt nogle rammer på skolen, der giver optimale betingelser for, at eleverne i de to sprogklasser kan udvikle deres potentiale for at opnå et så højt niveau af selvstændig kommunikation som muligt – med andre ord: Projektet fortætter med samme intensitet og samme målsætning.

Oprettelse af kurser i Minspeak

Det var ved projektstart et bevidst valg at sætte alle sejl ind i forhold til først at få implementeret Minspeak 100% i skolemiljøet. I begyndelsen af indeværende skoleår var tiden så kommet til at sætte ind med mere specifik uddannelse af forældre. Det er naturligvis helt essentielt, at også forældre lærer at beherske det formaliserede sprog Minspeak, således at deres børn også hjemme dagligt støttes i at udvikle deres muligheder for at kunne kommunikere selvstændigt. Der blev derfor gennemført en kursusrække for forældre i brugen af Minspeak, hvilket omfattede 4 kursusaftener, hvoraf de første 3 omhandlede brugen af ordforråd (vi skulle lære "Minspeak") og den sidste omhandlede den mere tekniske del (hvad kan talecomputeren og hvordan håndteres den). Kurset var en succes, og der er allerede efterspørgsel blandt forældrene på en fortsættelse.

Videre med Minspeak

Tilbage står endnu at gennemføre et personalekursus i Minspeak for Centerets fritidshjem, men planen er, at et sådant gennemføres i 2011.

Rom blev ikke bygget på en dag, og det tager også tid at gennemføre nye tiltag og projekter.

Elever og personale i sprogklassen har nu "snakket Minspeak" i 1½ år.

Kerneordforrådet i Minspeak bruges med stor succes til at tale om alle emner og situationer henover dagen, og der suppleres, som det altid har været tilfældet, med mere specifikt ordforråd ved hjælp af andre AAC-systemer.

Ordforrådet i Minspeak-systemet til 32 felter er blevet udbygget en del (efter gældende regler), hvilket der meget hurtigt viste sig at være et behov for.

Arbejdet med Minspeak og AAC fortsætter, og der ses i øvrigt med positiv forventning frem til, at det danske Minspeak-system til 84 felter bliver færdigt i løbet af 2011, og at en sådan talecomputer ([Vantage Lite](#)) med et mere grammatisk færdigt kerneordforråd dermed også bliver tilgængelig på markedet i Danmark.

VantageLite talecomputer. Vægt: 1,5 kg. Pris: 45.000 kr.

Et sådan udvidet Minspeak-system vil uden tvivl kunne øge de sproglige og kommunikative muligheder yderligere og saledes være en reel ansøgningsmulighed for flere af eleverne i sprogklasserne.

Referencer

- Balandin, S., Iacono, T. (1999). Adult Vocabulary Usage, English, Sydney, Australia, *Augmentative and Alternative Communication (AAC)*, Vol. 14.
- Balandin, S., & Iacono, T. (1999). Crews, wusses, and whoppas: Core and fringe vocabularies of Australian meal-break conversations in the workplace. *Augmentative and Alternative Communication (AAC)*, 15, 95-109.
- Banajee, M., Dicarlo, C., & Stricklin, S. B. (2003). Core Vocabulary Determination for toddlers. *Augmentative and Alternative Communication (AAC)*, 19, 67-73.
- Cross, R.T., Baker, B.R., Klotz, L.S. and Badman, A.L. (1997). Static and Dynamic Keyboards: Semantic Compaction in Both Worlds. *Proceedings of the 18th Annual Southeast Augmentative Communication Conference*, 9-17. Birmingham: SEAC Publications
- Marvin, C., Beukelman, D., Bilyeu, D. (1994). "Vocabulary-Use Patterns in Preschool Children: Effects of Context and Time Sampling." *Augmentative and Alternative Communication (AAC)*, Vol. 10, No. 4.
- Porter, G & Kirkland, J. (1995) *Integrating Augmentative and Alternative Communication into Group Programs: Utilising the Principles of Conductive Education*. Melb: Spastic Society of Victoria.
- Stuart, S. and Beukelman, D. (1997). Most Frequently Occurring Words of Older Adults. *Augmentative and Alternative Communication (AAC)*, Vol. 13.

Lea Bodzioch, Talelærer/neurologopæd
Specialcenter Sigrid Undset, Kalundborg

Læs også:

1. [PODD-bøger på Østermølle](#) Rolighedsskolen, Thisted Østermølle er en afdeling på Rolighedsskolen i Thisted. Vi er en skole med elever med generelle indlæringsvanskeligheder, vi har elever med mange forskellige handicaps. De fleste har fra...
2. [Støttet kommunikation med udgangspunkt i PODD](#) PODD: Pragmatisk Organiserede Dynamiske Displays For personer, som af forskellige grunde ikke har mulighed for at benytte tale tilstrækkeligt til kommunikation, er der brug for at give adgang til en...
3. [Engelsk fra 1. klasse?](#) I et uddannelsespolitisk oplæg, 10 forslag fra KL til styrket uddannelse, foreslår Kommunernes Landsforening at der skal undervises i engelsk allerede fra 1. klasse. Danmarks Lærerforening mener dog at man...
4. [Hjælpe midler i sprogundervisningen](#) Elle mai s'arranger, quelques phrases sortent amende GoogleTranslate oversætter til fransk, men hvilket fransk? "Elle mai-être vrai, mais il peut aussi se tromper" er oversættelsen dansk-fransk i Google Translate af...

Tagget med: ASK, børn, handicap, kommunikationsstrategi, Minspeak, ordforråd, ordklasser, Plansprog, specialundervisning, sprogteknologi, sprogudvikling, talecomputer, talesprog, talesyntese

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.